

“SHARAPATDIN PAXRATDINOV DÓRETIWSHILIGINDE
«GÚLDÁSTE» QOSÍGÍ”

*Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası
Nókis filialı “Ulıwma kásiplik hám
social gumanitar pánleri” kafedrası
ağa oqıtıwshı **Kamalova Gúlmariam**
Muzıkatanıw bólimi 3-kurs studentı
Xojabaeva Mavlyuda Salamat qızı*

Annotaciya: Bul maqalada tanıqlı muzıka iyesi hám Qaraqalpaqstanğa miyneti sińgen kórkem óner ğayratkeri, Qaraqalpaqstan jaslar awqamı sıylıǵınıń laureatı, belgili namager Sharapatdin Paxratdinovtıń «Gúldáste» qosıǵınıń keń etip talıqlanıwı hám payda bolıw tariyxı haqqında maǵlıwmat beriledi.

Tayanış sózler: Muzıka, temp, forma, takt, tanalıq, namager.

Аннотация: В статье изложена информация о истории создания и популяризации песни «Гүлдәсте» — произведения известного музыканта и культурного деятеля Каракалпакстана, выдающегося мелодиста Шарапддина Пахраддинова.

Ключевые слова: Музыка, темп, форма, такт, тональность, композитор.

Annotation: The article provides information on the history of the creation and widespread popularity of the song "Güldeste," written by the renowned musician and cultural figure of Karakalpakstan, the distinguished melodist Sharapddin Pahraddinov.

Keywords: Music, tempo, form, meter, key, composer.

«Gúldáste» bul gúllerdiń jıyındısı bolıp esaplanadı. Sol atamada shayırlar, kompozitor hám namagerler, qosıqshılar bul obrazlarda shıǵarmalar jazıp xalıqqa málim etip atır. Mısal retinde bizler bul maqalada Bayniyaz Qayıpnazarov sózine, Sharapatdin Paxratdinovtıń qálemine tiyisli dawıs hám fortepiano ushın arnap jazılǵan “Gúldáste” qosıǵınıń talıqlawın keltirip ótemiz.

Shayır B.Qayıpnazarov bul qosıqtı 1981-jılı jazǵan. Onıń mazmunında adamnıń ishki sezimi, muxabbatı ashılıp turǵan gúlge teńelip qosıq qatarlarında óz sáwlesin tabadı:

Qulpı dónip qıya baqqan,
Ayday júziń húrge megzes,
Qumay kóziń kúlim qaqań,
Baǵ ishinde gúlge megzes.

Qosıqtıń kirisiw bólimi Allegretto tempinde e-moll tonallıǵında 2\4 ólshemde, kewilli háraakterde jazılǵan bolıp ápiwayı eki bólimli formada dúzilgen. Bul qosıqta dinamikalıq belgilerden segno, forte messiforte, krechendo, liga, irgilis belgiler, pawza, repriza belgileri bar. Segiz takt kirisiw menen baslanıp, oń hám shep qollar sekunda tertciya kvarta intervallarına júrip ishki muhabbat sezimin kórsetip tur.

7-8

taktler

birinshi bólimge kirisiw ushın eki takt qollanılǵan. Birinshi bólim 16-taktten ibarat bolıp kvadrat formasında jazılǵan. Bul bólim kirisiw bóliminiń elementlerinen quralǵan bolıp 9 takt mf dinamikalıq belgisi menen baslanǵan. Oń qoldaǵı sesler sekunda, tertciya, kvarta intervallarına jay hárekette júrgen. Shep qoldaǵı sesler háreketleri kvarta, kvinta, oktava intervallarına sekiriw arqalı bir birine baylanısıp turıptı.

Кул - пы до - нип қы - я бақ - қан Ай - дай - жү - зиң

Екинши periodtń birinshi taktı liga hám irkilis belgileri menen baslanıp, sekunda, kvarta, kvinta intervallarına júriw arqalı bir-birine baylanısıp turıptı.

Dawıs diapazonı joqarı dawıslarda berilgen lirikalıq xarakterde insannıń ishki muhabbatın hám baғ ishindegi gúlge megzep turǵanın namager 17-24 taktlerde kórsetken.

20
Бағ иш - ин - де гүл - ге мег - зес.

Екинши bólimge ótiwden aldın 4 takt baylanıstırıwshı takt qollanılgan. Bunda oń qol hám shep qol sekunda intervalına júrip akkordlı fakturada boladı. Dawıs diapazonı kóterilip tema joqarǵı notalarda baslanıp hawij arqalı ekinshi bólimge alıp keledi.

bólim

Ekinshi
kvadratlı

period formasında jazılğan. 31-takttiń oń hám shep qolları akkordlı fakturada berilip, sekunda intervalına júriw arqalı joqarı notalar jazılğan. Dawıs diapazonı ekinshi oktava sesleri menen baslanıp ekinshi bólimniń ekinshi gápine ótedi.

33
не, Ос - ма бол - сам қа - сы - на мен,

Ekinshi bólimniń ekinshi gápi 8 takten turıp mf dinamikalıq belgisi menen baslanıp turıptı. Bul bólimdi namager lirikalıq hárakterde berip, dawıs diapazonı 1-oktava seslerinen baslanıp miy notasında tamamlanıp turıptı. Shayırdıń «Uyqı kelse kózlerińe, Dastıq bolsam basıná men» dep jazğan qosıq qatarları menen SH.Paxratdinov seslerdi sekunda intervalına júriw arqalı bir birine baylanısıp turıptı.

Keyingi bes takt juwmaqlawshı bólim bolıp segno belgisi menen baslanıp turıptı. Oń qol hám shep qol akkordlı fakturada berilgen sesler sekunda, tertciya, kvarta, kvinta intervallarına ótip jay háreket menen baylanısıp turıptı. Dawıs diapazonı 1-oktava seslerinen baslanıp sekunda intervalına júriw arqalı yarımlıq sherek, segizlik, on altılıq, sozımlıqları menen tamamlanıp turıptı.

Shıǵarmanın sońın namager dawıs diapazonı birinshi oktava sesleri menen baslanıp sekunda intervalına júrip turıptı. Bolsam ózim bir gúldaste dep atalıwshı qatarında hám lirikalıq fakturada tamamlaǵan.

Juwmaqlap aytqanda bul qosıq házirde bayram keshelerinde hám mektep sabaqlıqlarında atqarılıp kelmekte.

Paydalanilgan ádebiyatlar:

1. Charshemov J. Problems of Using Karakalpak Folklore in Composers //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 270-273.
2. Charshemov J. A REVIEW OF MARKABAY JEMURATOV'S WORK //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 818-821.
3. Niyazbaeva A., Kamalova G. ÓZBEKISTON XALQ BAXSHISI QALLIEV TEÑELBAY GENJEBAEVICH IJODI //Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2023. – Т. 2. – №. 7. – С. 22-24.
4. Begis P., Kamalova G. M. SÓN BES JULDIZ //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 55-59.
5. Aysawle J., Kamalova G. M. SAHRA BÚLBÚLI ROZA QUTEKEEVA //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 60-66.
6. Dauletbaeva G., Kamalova G. A SHINING STAR //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 880-884.
7. Segizbaeva G., Kamalova G. M. DEVELOPMENT OF THE ORCHESTRA OF MUSICAL INSTRUMENTS IN KARAKALPAKSTAN //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 875-879.
8. Niyazbaeva A. J., Kamalova G. M. CHANQOVUZ MUSIQA ASBOBI VA UNING TURLARI //Journal of Integrated Education and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 26-30.
9. Kamalova G. M. et al. QARAQALPAQTIN' BAY MIYRASI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 52-54.
10. Kamalova G. M., Axmetovna M. A. QOBIZ HÁM JIRAWSHILIQ DÁSTÚRLERIN SAQLAW //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 123-126.

11. Kamalova G., Akhmetovna M. A. THE LEGACY THAT HAS COME DOWN TO US AS “JETI ASIRIM” //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 117-122.
12. Kamalova G. M. et al. ÓZBEKSTAN XALIQ BAQSISI ĠAYRATDIN ÓTEMURATOV //TADQIQOTLAR. – 2023. – Т. 25. – №. 1. – С. 40-42.
13. Kamalova G. M. et al. ÓZBEK MUZIKASINDA BALALAR FOLKLORI //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 39. – №. 2. – С. 85-87.